

HİBRİT
KİTAP

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

MEB • AGS

TAMAMI ÇÖZÜMLÜ SORU BANKASI

SÖZEL YETENEK
SAYISAL YETENEK
TARİH
TÜRKİYE COĞRAFYASI

MEVZUAT

ANAYASA

222 SAYILI İLKÖĞRETİM VE EĞİTİM KANUNU

1739 SAYILI MİLLÎ EĞİTİM TEMEL KANUNU

7528 SAYILI ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ KANUNU

e-Soru Bankasına ve soruların çözümlerine erişebilmek için QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Soru Bankası

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

MEB-AGS Tamamı Çözümlü Soru Bankası

ISBN 978-625-5964-02-1

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2024, Ankara

Proje-Yayın: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: Arzu Orhan Kaya

Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli okuyucularımız,

Milli Eğitim Bakanlığı Akademi Giriş Sınavı (MEB-AGS), geleceğin öğretmenlerinin belirlenmesinde son aşamadır ve öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucu meslek hayatınıza adım atmanızla nihai başarıya dönüşecektir. Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yöneltecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş, geniş kapsamlı yayınlar olacaktır.

Pegem Akademi yazar ekibinin öncelikli amacı, tam da bu kaynağı sizlere sunmak olmuş ve sonucunda sizleri başarıda öne taşıyacak bu kapsamlı soru bankası kitap ortaya çıkmıştır.

Bu kitabın temel amacı, adayın sınav kapsamındaki her soru tipine hâkimiyetini sağlamak ve böylece karşılaşılabilecek soru tiplerini rahatlıkla çözebilecek seviyeye gelmesini mümkün kılmaktır.

Kitaba ilişkin sorularınızı yayinevi@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır. Sorunuz en kısa sürede yayın ekibimiz tarafından cevaplandırılacaktır.

Kitabın, Millî Eğitim Bakanlığında görev almak isteyen tüm öğretmen adaylarımızın başarılarına katkı sağlaması dileğiyle...

Pegem Akademi

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTTE, TABLETTE VE MASANDA Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Testleri çözebilir.
- 3 Çözümleri görüntüleyebilir.

Detaylı anlatım için
QR kodu okutunuz.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan “Aktivasyonlarım” sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen “Ölçme İstasyonu” sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

SÖZEL YETENEK

Sözcükte Anlam – 1	1
Sözcükte Anlam – 2	3
Sözcükte Anlam – 3	5
Sözcükte Anlam – 4	7
Sözcükte Anlam – 5	9
Cümlede Anlam – 1	11
Cümlede Anlam – 2	13
Cümlede Anlam – 3	15
Cümlede Anlam – 4	17
Cümlede Anlam – 5	19
Paragrafın İçeriği	21
Paragrafta Yardımcı Düşünceler	23
Paragrafta Konu ve Düşünce	25
Paragrafın Yapısı – 1	27
Paragrafın Yapısı – 2	29
Paragraf (Karma Test) – 1	31
Paragraf (Karma Test) – 2	33
Paragraf (Karma Test) – 3	35
Paragraf (Karma Test) – 4	37
Paragraf (Karma Test) – 5	39
Parçaya Dayalı Sorular – 1	41
Parçaya Dayalı Sorular – 2	43
Sözel Mantık – 1	45
Sözel Mantık – 2	47
Sözel Mantık – 3	49

İÇİNDEKİLER

SAYISAL YETENEK

Doğal Sayı - Tam Sayı - 1	51
Doğal Sayı - Tam Sayı - 2	53
Tek Sayı - Çift Sayı - Pozitif Sayı - Negatif Sayı.....	55
Ardışık Sayılar	57
Basamak Analizi - Çözümleme.....	59
Asal Sayı - Asal Çarpanlara Ayırma - Faktöriyel	61
Bölme - Bölünebilme Kuralları	63
EBOB - EKOK.....	65
Rasyonel Sayılar.....	67
Ondalık Sayılar - Sıralama.....	69
1. Dereceden Denklemler	71
Eşitsizlik.....	73
Mutlak Değer	75
Üslü İfadeler	77
Köklü İfadeler.....	79
Çarpanlara Ayırma - 1	81
Çarpanlara Ayırma - 2.....	83
Oran - Orantı - 1	85
Oran - Orantı - 2.....	87
Denklem Kurma Problemleri - 1	89
Denklem Kurma Problemleri - 2.....	91
Kesir Problemleri	93
Yaş Problemleri.....	95
Yüzde - Faiz Problemleri.....	97
Kâr - Zarar Problemleri	99
Karışım Problemleri.....	101
İşçi - Havuz Problemleri	103
Hareket Problemleri.....	105
Kümeler	107
Tablo - Grafik Yorumlama - 1.....	109
Tablo - Grafik Yorumlama - 2.....	111
Tablo - Grafik Yorumlama - 3.....	113
Sayısal Mantık - 1.....	115
Sayısal Mantık - 2.....	118
Sayısal Mantık - 3.....	121
Sayısal Mantık - 4.....	123

İÇİNDEKİLER

TARİH

Osmanlı Öncesi Türk Devletleri (Siyasi, Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Gelişmeler)

İslamiyet Öncesi Türk Tarihi - 1.....	125
İslamiyet Öncesi Türk Tarihi - 2.....	127
İslamiyet Öncesi Türk Tarihi - 3.....	129
Türk - İslam Tarihi - 1.....	131
Türk - İslam Tarihi - 2.....	133
Türk - İslam Tarihi - 3.....	135
Türkiye Tarihi - 1.....	137
Türkiye Tarihi - 2.....	139
Türkiye Tarihi - 3.....	141

Osmanlı Tarihi IXIII. Yüzyıldan XX. Yüzyıl ve Başlarına Kadar Yaşanan Siyasal, Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Gelişmeler

Osmanlı Kuruluş Dönemi (Beylikten Devlete).....	143
Osmanlı Yükselme Dönemi (Dünya Gücü: Osmanlı Devleti).....	145
Osmanlı Kültür ve Medeniyeti - 1.....	147
Osmanlı Kültür ve Medeniyeti - 2.....	149
Osmanlı Kültür ve Medeniyeti - 3.....	151
Osmanlı Kültür ve Medeniyeti - 4.....	153
Osmanlı Duraklama Dönemi Siyasi Tarihi (Arayış Yılları).....	155
Osmanlı Gerileme Dönemi Siyasi Tarihi (XVIII. Yüzyılda Osmanlı).....	157
Osmanlı Yenileşme ve Demokratikleşme Hareketleri - 1.....	159
Osmanlı Yenileşme ve Demokratikleşme Hareketleri - 2.....	161
Osmanlı Yenileşme ve Demokratikleşme Hareketleri - 3.....	163
Osmanlı Yenileşme ve Demokratikleşme Hareketleri - 4.....	165
Osmanlı Yenileşme ve Demokratikleşme Hareketleri - 5.....	167
Osmanlı Yenileşme ve Demokratikleşme Hareketleri - 6.....	169
Avrupa Tarihi.....	171
XX. Yüzyılda Osmanlı Devleti - 1.....	173
XX. Yüzyılda Osmanlı Devleti - 2.....	175
I. Dünya Savaşı - 1.....	177
I. Dünya Savaşı - 2.....	179
Mondros Ateşkes Anlaşması ve Cemiyetler.....	181
Kurtuluş Savaşı Hazırlık Dönemi (Genelgeler - Kongreler) - 1.....	183
Kurtuluş Savaşı Hazırlık Dönemi (Genelgeler - Kongreler) - 2.....	185
Kurtuluş Savaşı Hazırlık Dönemi (Genelgeler - Kongreler) - 3.....	187
Kurtuluş Savaşı Hazırlık Dönemi (Genelgeler - Kongreler) - 4.....	189
I. TBMM Dönemi - 1.....	191
I. TBMM Dönemi - 2.....	194
Kurtuluş Savaşı (Muharebeler - Antlaşmalar) Dönemi - 1.....	197
Kurtuluş Savaşı (Muharebeler - Antlaşmalar) Dönemi - 2.....	199

İÇİNDEKİLER

Kurtuluş Savaşı (Muharebeler - Antlaşmalar) Dönemi - 3.....	201
Kurtuluş Savaşı (Muharebeler - Antlaşmalar) Dönemi - 4.....	203
Atatürk İnkılapları - 1	205
Atatürk İnkılapları - 2	207
Atatürk İnkılapları - 3	209
Atatürk İnkılapları - 4	211
Atatürk İnkılapları - 5	213
Atatürk İnkılapları - 6	215
Atatürk İlkeleri - 1.....	217
Atatürk İlkeleri - 2.....	220
Atatürk İlkeleri - 3.....	222
Atatürk İlkeleri - 4.....	224
Türk Dış Politikası ve II. Dünya Savaşı - 1.....	226
Türk Dış Politikası ve II. Dünya Savaşı - 2.....	228
Türk Dış Politikası ve II. Dünya Savaşı - 3.....	230
XX. Yüzyılın Başlarında Dünya.....	232
Soğuk Savaş Dönemi	234
Yumuşama Dönemi	236
Küreselleşen Dünya	238
Karma Test - 1	240
Karma Test - 2.....	242
Karma Test - 3.....	244
Karma Test - 4.....	246
Karma Test - 5.....	248
Karma Test - 6.....	250
Karma Test - 7.....	252
Karma Test - 8.....	254

İÇİNDEKİLER

COĞRAFYA

Türkiye'nin Matematik (Mutlak) ve Özel (Göreceli) Konumu - 1.....	256
Türkiye'nin Matematik (Mutlak) ve Özel (Göreceli) Konumu - 2.....	258
Türkiye'nin Matematik (Mutlak) ve Özel (Göreceli) Konumu - 3.....	261
Türkiye'nin Matematik (Mutlak) ve Özel (Göreceli) Konumu - 4.....	264
Türkiye'de Dağlar.....	266
Türkiye'nin Ovaları ve Platoları	268
Türkiye'nin Akarsuları ve Akarsularının Genel Özellikleri - 1	270
Türkiye'nin Akarsuları ve Akarsularının Genel Özellikleri - 2	272
Türkiye'nin Diğer Yer Şekilleri (Rüzgârlar, Buzullar, Karstik Yer Şekilleri ve Kıyı Tipleri)	274
Türkiye'nin Yer Altı Kaynakları, Barajlar, Göller ve Denizleri - 1.....	276
Türkiye'nin Yer Altı Kaynakları, Barajlar, Göller ve Denizleri - 2.....	278
Türkiye'de Erozyon, Heyelan ve Toprak - 1	280
Türkiye'de Erozyon, Heyelan ve Toprak - 2.....	282
Türkiye'de Yer Şekilleri - Tarama 1.....	284
Türkiye'de Yer Şekilleri - Tarama 2.....	286
Türkiye'de Yer Şekilleri - Tarama 3.....	289
Türkiye'de İklim Elemanları (Sıcaklık, Rüzgâr ve Yağış).....	292
Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü - 1	294
Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü - 2.....	297
Türkiye'nin İklim ve Bitki Örtüsü - Tarama 1	299
Türkiye'nin İklim ve Bitki Örtüsü - Tarama 2.....	302
Türkiye'nin Fiziki Coğrafyası Karma - 1	305
Türkiye'nin Fiziki Coğrafyası Karma - 2.....	307
Türkiye'de Nüfus Özellikleri ve Nüfusun Dağılışı	309
Türkiye'de Şehirler, Göçler ve Yerleşme	311
Türkiye'de Nüfus ve Yerleşme - Tarama 1	314
Türkiye'de Nüfus ve Yerleşme - Tarama 2.....	316
Türkiye'de Nüfus ve Yerleşme - Tarama 3.....	319
Türkiye'de Tarım	322
Türkiye'de Tarım ve Hayvancılık.....	324
Tarım ve Hayvancılık - Tarama 1	326
Tarım ve Hayvancılık - Tarama 2.....	329
Türkiye'de Sanayi, Ticaret ve Ormancılık.....	332
Türkiye'de Madenler ve Enerji Kaynakları.....	334

İÇİNDEKİLER

Türkiye'de Turizm ve Ulaşım	336
Ekonomik Coğrafya - Tarama 1	338
Ekonomik Coğrafya - Tarama 2	340
Türkiye'nin Kıyı Bölgeleri - Tarama 1	343
Türkiye'nin Kıyı Bölgeleri - Tarama 2	346
Türkiye'nin İç Bölgeleri - Tarama	349
Grafik ve Tablo Yorumu	352
Genel Tarama Testi - 1	354
Genel Tarama Testi - 2	358
Deneme - 1	362
Deneme - 2	365
Deneme - 3	367
Deneme - 4	370
Deneme - 5	373
Deneme - 6	375

İÇİNDEKİLER

MEVZUAT

1982 Anayasası ve Temel İlkeleri - 1	378
1982 Anayasası ve Temel İlkeleri - 2	380
Temel Hak ve Hürriyetler	382
Yasama - 1	384
Yasama - 2	386
Yasama - 3	388
Yürütme - 1	390
Yürütme - 2	392
Yürütme - 3	394
Yürütme - 4	396
Yargı - 1	398
Yargı - 2	400
1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu - 1	402
1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu - 2	405
1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu - 3	408
222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu - 1	411
222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu - 2	413
222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu - 3	416
7528 Sayılı Öğretmenlik Mesleği Kanunu - 1	419
7528 Sayılı Öğretmenlik Mesleği Kanunu - 2	423
7528 Sayılı Öğretmenlik Mesleği Kanunu - 3	428
7528 Sayılı Öğretmenlik Mesleği Kanunu - 4	433

SÖZEL YETENEK

Sözcükte Anlam - I

1. Divan şiiiri; amacı düşündürmek olmayan, duyguları araç diye kullanan, gerçeğe yüz çevirmiş, sözcüklerle yapılan bir oyundur. Bakarsınız bir ozan, bir gazelin ilk beytinde söylediğinin karşısını söyleyiverir ikinci beytinde.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıdaki açıklamalardan hangisi yanlıştır?

- A) I. söz, terimdir.
B) II. söz, gerçek anlamda kullanılmıştır.
C) III. söz, soyut anlamlıdır.
D) IV. söz, deyimdir.
E) V. söz, nicel anlamlıdır.

2.

- I. Sanırım bu sene satışlar beklediğimiz gibi iyi gitmiyor.
II. Konuşmalardan anladığım kadarıyla yanlış kitaplar okuyoruz.
III. Daha önce onlarla tam üç kez görüştüm.
IV. Öyle tahmin ediyorum ki bunlar akşama ancak gelir.
V. Yalnızca ve yalnızca iki kişi kalmıştık koca sınıftan.

Yukarıda altı çizili sözlerden hangi ikisi birbirleriyle yakın anlamlıdır?

- A) I. ve II. B) I. ve IV. C) II. ve III.
D) III. ve V. E) IV. ve V.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükler anlamca birbirine en yakındır?**

- A) Yalnız yaşayan adam, sadece fener ışığının aydınlattığı karanlık gecelerde, şarkı söyleyerek korukunu yenmeye çalışırdı.
B) Resme biraz daha yaklaşıp şekillerin neye benzediğini anlamaya çalıştı.
C) Genç, garip davranışları ve sıra dışı düşünceleriyle dikkatleri üzerine çekmişti.
D) Çay içme zamanı gelmişti, bir ara gidip ocağı yaktı.
E) Eski albümde sakladığı küçük fotoğraf, bulunduğu yerden yırtılarak çıkarılmıştı.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gerçek anlamıyla kullanılmamıştır?**

- A) Badem ağaçlarının gölgelendiği bu yolda uzun süre yürümüşük.
B) Gözlerinden süzülen yaşları çevresindekilere göstermeden silmeye çalıştı.
C) Tam uyumaya başlamıştı ki ani bir hareketle şoför frene bastı.
D) Odanın içine yansıyan ışık kanepede uyuyanları bir hayli rahatsız etmişti.
E) Ezilmişliğine aldırmadan gömleğinin yakasını düzeltti ve patronun odasına girdi.

5. Bir düşünce akımının kaynaklarını tüm imkânlarıyla saptamak, hele bu saptamanın doğruluğu üzerinde herkesin birleşmesini sağlamak olanaksız değilse de zor işler.

"Kaynak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde, bu cümledeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Tezini bu kaynaklarla oluşturman olanaksız.
B) Gezegeneğimizin ışık kaynağı Güneş'tir.
C) Kaynağını iyi bilmediğin düşüncelerden vazgeç!
D) Yer altı kaynaklarımızı değerlendirmeyi henüz öğrenemedik.
E) Ülkemizin kaynakları her geçen gün artıyor.

6. **Aşağıdakilerin hangisinde "gibi" sözcüğü cümleye zaman anlamı katmıştır?**

- A) Çıkış zilini duyduğu gibi kendini, kalabalık ve bu naltıcı sınıftan dışarı attı.
B) Başarılı olmak için o da kardeşi gibi düzenli çalışıyordu.
C) Onun kitabını okurken birçok okuyucu gibi ben de büyük zevk aldım.
D) Sizin de bildiğiniz gibi bu konudaki araştırmalar daha tamamlanmadı.
E) Her öğrencisiyle çocuğuymuş gibi ilgilenerek sınıfta sıcak bir hava yaratmayı biliyordu.

SÖZEL YETENEK

Sözükte Anlam - I

7. Sanat dünyasının üyeleri olarak sizlere düşen en önemli görevlerden biri, toplumsal sorunlara dikkat çekmektir; bu nedenle yaptıklarınızda topluma her hâl-de bir çözüm yolu göstermelisiniz.

Bu cümlede geçen altı çizili sözü anlamca karşılayacak kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Biraz tedirgin görünüyordu, muhtemelen sorumluluğu altında olan işte bir problem var.
B) İnsanlar genellikle bazı davranışlarının bilinçli bir sebebe dayanmadığının farkında olmaz.
C) Özellikle ergenlik çağındaki çocuklarda sıklıkla kimlik kargaşasına rast gelinir.
D) Hiç hesapta yokken ortaya çıkan yardım kolisinin ardındaki kişilerden biri de kesinlikle o idi.
E) Bu etkinlikte, dünyanın birçok bölgesinde gelişmiş yapılaşma sorununa dikkat çekildi.

8. Bilim yan tutmaz, deriz. Öyle olması gerekir. Fakat doğa bilimleri dışında bilim adamlarının yansız davrandıklarını söyleyemeyiz. Yalnız, onların dilini biraz ağdalı bulduğumuzu saklamayacağız. Her bilim adamı, kültür ve uygarlık söz konusu olunca kendi ulusunu önde görmek ve göstermek eğilimindedir.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin yerine sırasıyla aşağıdaki sözcüklerden hangileri getirilebilir?

- A) tutucudur – ölçülü
B) tarafsızdır – kararsız
C) özgündür – dikkatsiz
D) nesnelidir – karmaşık
E) mesafelidir – mantıksız

9. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde karşıt anlamlı sözcükler kullanılmıştır?**

- A) Dalgın ve isteksiz, tablalarda balıklar Ağılamaklı bir hâli var istiridyelerin
B) Bir yerdeyiz uzaklara en yakın olduğumuz Sonsuzluğun kanımıza yürüdüğü yerde
C) Sabahları ayaklarım zor taşıyor beni Sürüklenen bir çuval gibiyim caddede
D) Şimdi bütün umutlarım, hayallerim Sararmış ve kurumuş birer yaprak
E) Soğuk sularından içtim, serinledim Çağlayan bir nehrin sesini dinledim

10. Bir süre sonra kontrollere günaşırı gitmeye başladı.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Her gün aynı şeyleri iştikten çok sıkılmıştı.
B) Bu sokağı sevdiği için sık sık buradan geçirdi.
C) Ahmet, annesini görmeye iki günde bir gidiyordu.
D) Hiçbir zaman onun sevgisinden şüphelenmedim.
E) Kazandığı paraları yatırım amacıyla kullanacaktı.

11. “Tut-” sözcüğü, **aşağıdakilerin hangisinde** “uygun gelmek, çalışmamak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Çalışmak, her yaşta insanı canlı tutar.
B) Büyükçe bir ev tutup bütün aile oraya taşındılar.
C) Kar sabaha kadar bu hızla yağarsa tutar.
D) Tuttuğu takım yenilince babam çok üzüldü.
E) Mahkemedeki tanıkların sözleri birbirini tutuyordu.

12. “Karanlık” sözcüğü **aşağıdakilerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) Karanlık bir geçmişle ne iş yapabiliirdi ki?
B) Ortalık ne kadar da karanlık, hiçbir şey görünmüyor.
C) Karanlıkta, pencerenin altından geçen askerler olurdu.
D) Karanlık çökmeye başlayınca şehirde yaşam durdu.
E) Pencereden vuran ışık, odanın içindeki karanlığı dağıtana dek pencere açık kaldı.

13. **Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi mecaz anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) Onun gibi bir adam böyle çığ bir hareket yapmalıydı.
B) Fazla eşyalarını, acele acele valize doldurdu.
C) En sevdiği ve şifalı saydığı meyve ekşi elma idi.
D) Bu ağır çantanın içinde ne olduğunu kimse bilmiyor.
E) Koşarak basamaklara yaklaştı, merdiveni bir sokukta çıktı.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
E	B	C	E	C	A	D	D	B	C	E	A	A

2025

HİBRİT
KİTAP

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

MEB-AGS ÖABT

FEN VE TEKNOLOJİ ÖĞRETMENLİĞİ FİZİK

KONU ANLATIMLI

e-Kitaba ve video derslere
erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Video Ders Hediye

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. AŞ'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

KOMİSYON

MEB-AGS ÖABT Fen Bilimleri Öğretmenliği I. Kitap (Fizik)

ISBN 978-625-6287-79-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2024, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Berna Ardiç Arslan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız,

MEB-AGS ÖABT FEN BİLİMLERİ Konu anlatımlı setimiz dört kitap hâlinde düzenlenmiştir. "Fen Bilimleri 1. Kitap" adlı yayınımız Alan Bilgisi Fizik bölümünü kapsamaktadır ve MEB-AGS-ÖABT Fen Bilimleri Öğretmenliği Alan Bilgisi Testi kapsamındaki fizik sorularını çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, bu kitabın gerek MEB-AGS ÖABT'de gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, çıkmış sorular ve detaylı açıklamalarıyla desteklenmiş, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. MEB-AGS ÖABT'de soru tipleri farklılık gösterebildiği için çıkabilme ihtimali bulunan konulara da değinilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitapla ilgili görüş ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da **0538 594 92 40** numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

Başarılar...

Kitabın içeriği, MEB'in yapacağı program değişikliği veya buna bağlı olarak ÖSYM'nin sınav içeriğinde yapacağı değişiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

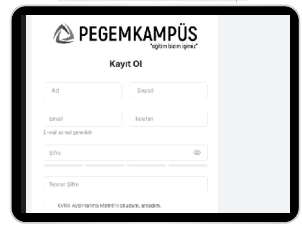
Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklerle etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

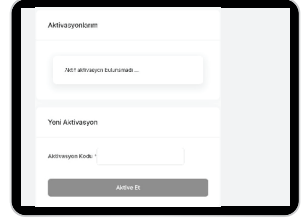

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

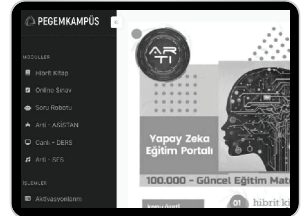

Yırtmayınız
Kazıyınız

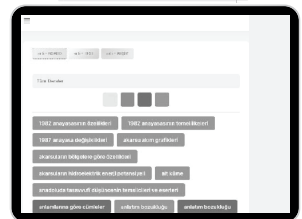
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

ALAN BİLGİSİ

1. BÖLÜM: FİZİĞİN UĞRAŞ ALANI

Fiziğin Uğraş Alanı	3
Fiziğin Doğası	3
Çözümlü Test.....	5
Çözümler	7

2. BÖLÜM: VEKTÖRLER

Vektörler	8
Çözümlü Test.....	13
Çözümler	16

3. BÖLÜM: KESİŞEN KUVVETLERİN DENGESİ

Kesişen Kuvvetlerin Dengesi	19
Çözümlü Test.....	21
Çözümler	23

4. BÖLÜM: MADDE VE ÖZELLİKLERİ

Madde ve Özellikleri	24
Çözümlü Test.....	26
Çözümler	28
Dayanıklılık	30
Doğada ve Çevremizde	
Yüzey Alanı - Hacim İlişkileri	30
Çözümlü Test.....	34
Çözümler	36

5. BÖLÜM: BASINÇ

Basınç.....	38
Çözümlü Test.....	46
Çözümler	50

6. BÖLÜM: SIVILARIN KALDIRMA KUVVETİ

Sıvıların Kaldırma Kuvveti	53
Çözümlü Test.....	57
Çözümler	59

7. BÖLÜM: ISI VE SICAKLIK

Isı ve Sıcaklık	61
Çözümlü Test.....	68
Çözümler	71
Genleşme	73
Isı Yalıtımı	76
Çözümlü Test.....	77
Çözümler	80

8. BÖLÜM: TORK (MOMENT)

Tork (Moment).....	83
Çözümlü Test.....	85
Çözümler	88

9. BÖLÜM: AĞIRLIK VE KÜTLE MERKEZİ

Ağırlık ve Kütle Merkezi	91
Çözümlü Test.....	93
Çözümler	95

10. BÖLÜM: BASİT MAKİNELER

Basit Makineler	98
Çözümlü Test.....	103
Çözümler	105

11. BÖLÜM: HAREKET

Hareket	108
Bağıl Hareket	115
Çözümlü Test.....	118
Çözümler	122

12. BÖLÜM: YERYÜZÜNDE HAREKET

Yeryüzünde Hareket	125
Çözümlü Test.....	131
Çözümler	134
Yatay Atış	137
Eğik Atış	139
Çözümlü Test.....	141
Çözümler	143

13. BÖLÜM: DİNAMİK

Dinamik	146
Çözümlü Test.....	155
Çözümler.....	159

14. BÖLÜM: ÇEMBERSEL HAREKET

Çembersel Hareket	163
Çözümlü Test.....	173
Çözümler.....	176
Kepler ve Newton'un Genel Çekim Kanunu.....	179
Çözümlü Test.....	185
Çözümler.....	187

15. BÖLÜM: BASİT HARMONİK HAREKET

Basit Harmonik Hareket	189
Çözümlü Test.....	198
Çözümler.....	201

16. BÖLÜM: İŞ, GÜÇ VE ENERJİ

İş, Güç ve Enerji	203
Çözümlü Test.....	216
Çözümler.....	219

17. BÖLÜM: İTME VE MOMENTUM

İtme ve Momentum	222
Çözümlü Test.....	239
Çözümler.....	243

18. BÖLÜM: OPTİK

Optik	246
Çözümlü Test.....	252
Çözümler.....	256
Küresel Aynalar	259
Çözümlü Test.....	263
Çözümler.....	266
Işığın Kırılması	268
Çözümlü Test.....	276
Çözümler.....	279
Mercekler	281
Çözümlü Test.....	288
Çözümler.....	291

19. BÖLÜM: ELEKTRİK

Elektrik	293
Çözümlü Test.....	300
Çözümler.....	303
Elektrik Alanı	305
Çözümlü Test.....	310
Çözümler.....	313
Paralel Levhalar	315
Sığaçlar.....	317
Çözümlü Test.....	319
Çözümler.....	321
Elektrik Akımı	323
Çözümlü Test.....	338
Çözümler.....	341

20. BÖLÜM: DALGALAR

Dalgalar	344
Çözümlü Test.....	363
Çözümler.....	367

21. BÖLÜM: MANYETİZMA

Manyetizma	370
Çözümlü Test.....	397
Çözümler.....	400

22. BÖLÜM: MODERN FİZİK

Modern Fizik	402
Çözümlü Test.....	420
Çözümler.....	421
Çözümlü Test.....	440
Çözümler.....	442

ALAN BİLGİSİ

FİZİĞİN UĞRAŞ ALANI

Doğa olaylarından canlı varlıklarla ilgili olanlar biyolojinin, maddenin yapısal özellikleriyle ilgili olanlar kimyanın, maddenin yapısal özellikleri dışında kalan özellikler ve bunlar üzerinde gerçekleşen olaylar ise fiziğin konusudur. Fizik yasa ve teorilerinin ifade edilmesinde matematik vazgeçilmez bir dildir. **Fizik**, madde ve enerji arasındaki etkileşimi inceleyen ve doğada gerçekleşen olaylarla ilgili mantıklı açıklamalar üretmeye çalışan uygulamalı bir bilim dalıdır. Bu bilim dalında çalışan bilim insanları fizikçi adını alırlar.

Bir fizikçi, fizik biliminin sınırlanabilir, sorgulanabilir, yanlışlanabilir ve delillere dayandırılabilir olduğunu bilir. Aynı zamanda bilimsel bir bilginin her zaman mutlak doğru olmadığını unutmadan doğada gerçekleşen olayları inceleyerek bu olayların hem sebeplerini hem de sonuçlarını açıklamaya çalışır. Fizik, insan yaşamının her anında vardır. Bundan dolayı, fiziğin değişik alt alanları vardır. Bu alt alanların neler olduğu ve inceledikleri konular, aşağıda kısaca tanıtılmıştır.

Mekanik

Cisimlerin nasıl hareket ettiklerini ve nasıl etkileştiklerini inceler.

Termodinamik

Enerjinin madde içinde nasıl yayıldığını ve nasıl iletildiğini inceler.

Manyetizma

Dünya'nın manyetik alanını, manyetik maddelerden ve elektrik akımından oluşan manyetik alanı inceler.

Optik

Işıklı ilgili olayları, ışığın saydam ortamlardaki davranışını inceler.

Elektrik

Maddenin yapısındaki elektron ve protonların sahip olduğu elektrik yükleri ile bunların neden olduğu elektriksel alan ve elektriksel kuvveti inceler.

Katı Hâl Fiziği

Yoğun hâldeki maddelerin, elektriksel, manyetik, optik ve esneklik özelliklerini inceler.

Atom Fiziği

Atomların yapısını oluşturan unsurların birbirleriyle nasıl etkileştiğini inceler.

Nükleer Fizik

Atom çekirdeğinin yapısını ve kararsız çekirdeklerin nasıl işima yaptıklarını inceler.

Örnek

Mekanik	☒	Çekirdekte protonun yer alması
Nükleer fizik	☒	Uçakların uçurulması
Optik	☒	Gökkuşağı
Katı hâl fiziği	☒	Radyasyon
Atom fiziği	☐	

Yukarıda fiziğin alt alanları ile uğraştığı konular verilmiştir.

Buna göre, alt alanlar ile açıklamalar doğru olarak eşleştirildiğinde hangi alt alan boşta kalır?

- A) Mekanik
- B) Nükleer fizik
- C) Optik
- D) Katı hâl fiziği
- E) Atom fiziği

Çözüm

Uçakların uçurulması mekaniğe, radyasyon nükleer fiziğe, gökkuşağı optiğe çekirdekte protonun yer alması atom fiziğine girer ve katı hâl fiziği boşta kalır.

Cevap D

FİZİĞİN DOĞASI

Gözlem, bir olayla ilgili olarak duyu organları ya da araç ve gereçler kullanılarak yapılan incelemelerdir. Fiziksel bir olay, duyu organlarını güçlendirerek birtakım teknolojik araçlarla gözlenir.

Fizikle ilgili bir olay iki tür gözlem yapılarak incelenir. Bunlardan ilki nitel gözlem, ikincisi ise nicel gözlemdir.

Nitel gözlem, herhangi bir ölçme aracı kullanmadan beş duyu organı kullanılarak yapılan gözlem türüne denir.

Bu gözlemler kesinlik ifade etmez, hata payı çoktur, yanıltıcıdır, güvenilir değildir. Duruma ve kişiye göre değişebilir. Objektif değildir.

Nicel gözlem, duyu organları ile birlikte ölçme araçları da kullanılarak yapılan gözlem türüne denir. Duruma ve kişiye göre değişmez. Bilimsel önem taşır ve güvenilir bir gözlemdir. Bilimde en çok kullanılan gözlem çeşididir.

Örnek

Aşağıdakilerden hangisi nicel gözleme girmez?

- A) Bileziğin kütlelerini eşit kollu terazi kullanarak bulma
 B) Kumaşın boyunu mezura kullanarak bulma
 C) Taşın hacmini su dolu dereceli silindir kullanarak bulma
 D) Suyun sıcaklığını parmağımızı içine sokarak bulma
 E) Afyon ile Ankara arasındaki karayolunun uzunluğunu otomobilin kilometre sayacı ile bulma

Çözüm

A, B, C, E seçeneklerinde duyu organları ile birlikte ölçme araçları da kullanılmıştır. Ancak D seçeneğinde sadece duyu organları kullanılmıştır.

Cevap D

Temel ve Türetilmiş Büyüklükler

Kendi başına ifade edildiğinde bir anlamı olan büyüklüklere **temel büyüklük** denir.

Temel Büyüklük

Büyüklük	Sembolü	Birimi	Ölçüm Aleti
Kütle	m	kilogram (kg)	Eşit kollu terazi
Zaman	t	saniye (s)	Kronometre
Uzunluk	ℓ	metre (m)	Metre
Sıcaklık	T	kelvin (K)	Termometre
Işık şiddeti	I	candela (cd)	Fotometre
Akım şiddeti	i	Amper (A)	Ampermetre
Madde miktarı	A	Mole (mol)	

Türetilmiş Büyüklükler

Büyüklük	Sembolü	Birimi
Ağırlık	G	Newton
Kuvvet	F	Newton
Enerji	E	Joule
Güç	P	$\frac{\text{joule}}{\text{saniye}}$
İvme	a	$\frac{\text{metre}}{\text{saniye}^2}$
Hız	v	$\frac{\text{metre}}{\text{saniye}}$
Basınç	P	$\frac{\text{Newton}}{\text{metre}^2}$

Skaler ve Vektörel Büyüklükler

Birim ve sayı kullanılarak tanımlanabilen büyüklüklere **skaler büyüklük** denir. Fizikte, enerji, zaman, güç, ısı, kütle, hacim, özkütle, sıcaklık vb. büyüklükler skaler büyüklüktür.

Birim ve sayıya ilave olarak bir yöne de sahip olan büyüklükler ise **vektörel büyüklük** olarak adlandırılır. Hız, ivme, yer değiştirme, kuvvet, ağırlık, momentum vb. büyüklükler vektörel büyüklüklere örnektir.

Örnek

Aşağıdakilerden hangisi vektörel bir büyüklüktür?

- A) Güç B) Enerji C) Sıcaklık
 D) Hız E) Kütle

Çözüm

Vektörel büyüklükler birim ve sayı yanında yöne de sahip olan büyüklüklerdir. Güç, enerji, sıcaklık ve kütle sadece birim ve sayı ile ifade ediliyor. Hız ise birim ve sayı yanında yöne de sahiptir.

Cevap D

2025

HİBRİT
KİTAP

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

MEB-AGS ÖABT

FEN VE TEKNOLOJİ ÖĞRETMENLİĞİ KİMYA

KONU ANLATIMLI

e-Kitaba ve video derslere
erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Video Ders Hediye

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. AŞ'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

KOMİSYON

MEB-AGS ÖABT Fen Bilimleri Öğretmenliği 2. Kitap (Kimya)

ISBN 978-625-6287-79-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2024, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Berna Ardıç Arslan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız,

MEB-AGS ÖABT FEN BİLİMLERİ Konu anlatımlı setimiz dört kitap hâlinde düzenlenmiştir. "Fen Bilimleri 2. Kitap" adlı yayınıımız Alan Bilgisi Kimya bölümünü kapsamaktadır ve MEB-AGS ÖABT Fen Bilimleri Öğretmenliği Alan Bilgisi Testi kapsamındaki kimya sorularını çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, bu kitabın gerek MEB-AGS ÖABT'de gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, çıkmış sorular ve detaylı açıklamalarıyla desteklenmiş, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. MEB-AGS ÖABT'de soru tipleri farklılık gösterebildiği için çıkabilme ihtimali bulunan konulara da değinilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitaba ilişkin görüş ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

Başarılar...

Kitabın içeriği, MEB'in yapacağı program değişikliği veya buna bağlı olarak ÖSYM'nin sınav içeriğinde yapacağı değişiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

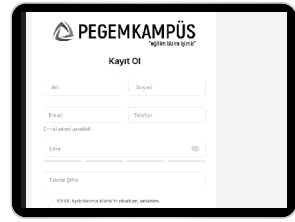
Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegemkampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

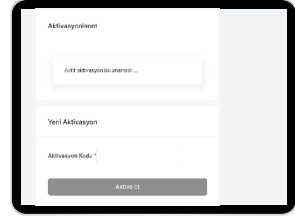

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

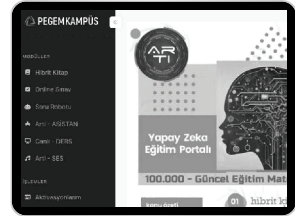

Yırtmayınız
Kazıyınız

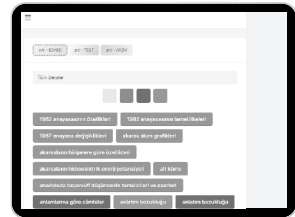
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki **"Arti-Asistan"** sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

ALAN BİLGİSİ

1. BÖLÜM: TEMEL KAVRAMLAR

A. KİMYA BİLİMİ	3
Yunan Felsefesine Göre Kimya	3
Orta Çağ'da Kimya	4
Modern Kimyanın Öncüleri (17. Yüzyılda Kimya).....	5
Birim Sistemleri.....	6
B. MADDE	7
Maddenin Ortak Özellikleri	7
Kapasite ve Şiddet Özelliği.....	7
Maddenin Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri.....	7
Maddenin Ayırt Edici Özellikleri	8
Maddenin Sınıflandırılması.....	15
1. Saf (Arı) Maddeler.....	15
Elementler.....	15
Bileşikler.....	16
2. Karışımlar (Saf Olmayan Maddeler).....	17
Homojen Karışımlar (Çözeltiler)	18
Çözeltilerin Sınıflandırılması	18
Heterojen Karışımlar	19
Karışımları Ayırma Yöntemleri	20
C. MADDELERİN HÂL DEĞİŞİMİ	21
D. MADDELER ARASI ISI ALIŞVERİŞİ	22
ÇÖZÜMLÜ TEST	25
ÇÖZÜMLER	28

2. BÖLÜM: ATOM VE YAPISI

A. ATOMUN TEMEL TANECİKLERİ VE ÖZELLİKLERİ	30
Dalton Atom Modeli	30
Thomson Atom Modeli.....	30
Rutherford Atom Modeli.....	30
Dalga Mekaniği Atom Modeli (Modern Atom Kuramı)	31
B. ATOM TÜRLERİ	34
C. ATOMLARIN ELEKTRON DAĞILIMI	37
Küresel Simetri	40
İyonların Elektron Dağılımı	40
Değerlik Orbitaleri ve Değerlik Elektronları	41
Temel Hâl - Uyarılmış Hâl	42
Kuantum Sayıları ve Atomik Dalga Fonksiyonları	43
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	47
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	49
ÇÖZÜMLER - 1	50
ÇÖZÜMLER - 2	52

3. BÖLÜM: PERİYODİK ÇİZELGE

A. PERİYODİK CETVEL	53
Periyodik Cetvelde Yer Bulma	53
Grupların Genel Özellikleri	56
Elementlerin Periyodik Cetvelde Değişen Özellikleri	59
B. KOVALENT, İYONİK VE VAN DER WAALS YARIÇAPI	67
C. BÜYÜK PATLAMANIN DENEYSEL KANITLARI	69
ÇÖZÜMLÜ TEST	70
ÇÖZÜMLER	73

4. BÖLÜM: KİMYASAL BAĞLAR

A. KİMYASAL TÜRLER	76
B. KİMYASAL TÜRLER ARASINDA ETKİLEŞİM	76
Kimyasal Türler Arasında Bağ Oluşumu	77
Güçlü Etkileşimler.....	77
Zayıf Etkileşimler	81
Lewis Yapılarının Yazılması.....	86
Formal Yük	88
Katılar	88
Kristal Türleri	88
ÇÖZÜMLÜ TEST	91
ÇÖZÜMLER	94

5. BÖLÜM: BİLEŞİKLER

BİLEŞİKLER	97
İyonik Bağlı Bileşiklerin Formüllerinin Yazılması ve Adlandırılması	97
Kovalent Bağlı Bileşiklerin Yazılması ve Adlandırılması	100
Bileşiklerin Sınıflandırılması	102
ÇÖZÜMLÜ TEST	108
ÇÖZÜMLER	110

6. BÖLÜM: KİMYASAL TEPKİMELELER

A. KİMYASAL TEPKİMELELER	112
B. KİMYASAL TEPKİME TÜRLERİ	114
ÇÖZÜMLÜ TEST	121
ÇÖZÜMLER	123

7. BÖLÜM: MOL KAVRAMI

MOL KAVRAMI	125
ÇÖZÜMLÜ TEST	132
ÇÖZÜMLER	135

8. BÖLÜM: STOKİYOMETRİ

A. KİMYASAL HESAPLAMALAR	138
ÇÖZÜMLÜ TEST	148
ÇÖZÜMLER	151

9. BÖLÜM: GAZLAR

A. GAZLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ	155
Brown Hareketi	155
B. GAZLARDA BASINÇ, HACİM, MOL SAYISI VE SICAKLIK İLİŞKİSİ	156
Basınç	156
İdeal Gaz Denklemi	158
Gazların Yoğunluğu	158
C. GAZ YASALARI	161
Kısmi Basınç	167
Genel Gaz Denklemi	168
Gazların Karıştırılması	168
Tepkimeli Gaz Problemleri	170
Su Üstünde Toplanan Gaz Basıncı	173
Gerçek Gazlar	174
Atmosferde Su Buharı	175
ÇÖZÜMLÜ TEST	176
ÇÖZÜMLER	180

10. BÖLÜM: ÇÖZELTİLER

A. ÇÖZELTİLER	183
B. ÇÖZELTİ TÜRLERİ	183
C. ÇÖZÜNÜRLÜĞE ETKİ EDEN FAKTÖRLER	185
D. ÇÖZÜNME HIZI	188
E. DERİŞİM (KONSANTRASYON)	188
F. ÇÖZELTİLER ARASI TEPKİMELELER	194
G. KOLİGATİF ÖZELLİKLER	198
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	209
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	210
ÇÖZÜMLER - 1	212
ÇÖZÜMLER - 2	215

11. BÖLÜM: TERMODİNAMİK

A. KİMYASAL TEPKİMELERDE ENERJİ	217
Sistem ve Çevre	217
İç Enerji (U).....	217
Enerji ve İş	217
Termodinamiğin I. Kanunu	218
B. KİMYASAL TEPKİMELERDE ENERJİ DEĞİŞİMİ	220
Endotermik Tepkimeler	220
Ekzotermik Tepkimeler	221
Sistemlerde Entalpi Değişimi	222
Oluşum Entalpisi (Isısı)	222
Tepkime Entalpisi (ΔH) Hesaplanması	224
Hess Yasası (Tepkime Isılarının Toplanabilirliği)	225
Bağ Enerjileri	227
Termodinamiğin 2. Kanunu	228
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	229
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	231
ÇÖZÜMLER - 1	232
ÇÖZÜMLER - 2	234
12. BÖLÜM: KİMYASAL KİNETİK	
A. TEPKİME HIZI	235
Tepkime Hızının İzlenmesi.....	236
Çarpışma Teorisi.....	237
B. TEPKİME HIZINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER	238
C. HIZ DENKLEMİNİN YAZILMASI	242
Tek Basamaklı (Mekanizmasız) Tepkimelerde Hız Bağlantısı.....	242
Çok Basamaklı (Mekanizmalı) Tepkimelerde Hız Bağlantısı.....	243
Tepkime Mekanizmasına Katalizörün Etkisi	244
Deneysel Yoldan Hız Denklemine Bulunması	245
Birinci Dereceden Reaksiyonların Hız Denklemi ve Yarılanma Ömrü	247
İkinci Dereceden Reaksiyonların Hız Denklemi.....	248
Sıfırıncı Dereceden Reaksiyonların Hız Denklemi	249
Anlık Hız	250
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	251
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	255
ÇÖZÜMLER - 1	256
ÇÖZÜMLER - 2	259

13. BÖLÜM: KİMYASAL DENGE

A. FİZİKSEL DENGE	260
B. KİMYASAL DENGE	261
Denge Sabiti	261
Derişimler Türünden Denge Sabiti	262
Dengenin Nicel Görünümü	262
Kısmi Basınçlar Türünden Denge Sabiti.....	266
Denge Sabitinin Değişimi	267
Dengenin Kontrolü (Denge Kesri).....	268
C. DENGEEY ETKİ EDEN FAKTÖRLER (Le Chatelier İlkesi)	269
1. Derişimin Etkisi	269
2. Basınç ve Hacmin Etkisi	271
3. Sıcaklığın Etkisi	272
ÇÖZÜMLÜ TEST	275
ÇÖZÜMLER	278
14. BÖLÜM: SULU ÇÖZELTİLERDE ASİT - BAZ DENGESİ	
A. ASİT-BAZ TANIMLARI	281
1. Arrhenius Asit-Baz Tanımı	281
2. Lowry-Bronsted Asit-Baz Tanımı	281
3. Lewis Asit-Baz Tanımı	282
Saf Suyun İyonlaşması.....	284
pH ve pOH Kavramı	284
Kuvvetli Asitlerde ve Bazlarda pH ve pOH	287
Sulu Çözeltilerde Zayıf Asit ve Baz Dengeleri..	288
Zayıf Asitlerde ve Bazlarda pH ve pOH.....	289
İyonlaşma Yüzdesi	290
B. NÖTRLEŞME	291
Tam Nötrleşme	291
Kısmi Nötrleşme	292
Tampon Çözeltiler.....	293
Hidroliz.....	295
C. TİTRASYON	296
Asit veya Bazların Titrasyon Eğrileri	296
İndikatörler.....	299
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	302
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	305
ÇÖZÜMLER - 1	306
ÇÖZÜMLER - 2	310

15. BÖLÜM: ÇÖZÜNÜRLÜK DENGESİ

A. ÇÖZÜNÜRLÜK DENGESİ	312
ÇÖZÜMLÜ TEST	317
ÇÖZÜMLER	319

16. BÖLÜM: ELEKTROKİMYA

A. ELEKTROKİMYA	321
B. ELEKTROKİMYASAL PİL	325
C. ELEKTROLİZ	334
ÇÖZÜMLÜ TEST	343
ÇÖZÜMLER	347

17. BÖLÜM: ORGANİK KİMYA

HİBRİTLEŞME	350
Rezonans	350
Hibritleşme (Melezleşme)	352
Molekül Geometrisi ve VSEPR	356
A. ORGANİK BİLEŞİKLER VE ÖZELLİKLERİ	359
Hidrokarbonlar	360
Alkanlar (Parafinler)	360
Alkanların Adlandırılması	363
İzomer Maddeler	369
B. ALKANLARIN ELDESİ	371
1. Würtz Sentezi	371
2. Karboksilli Asit Tuzlarının Dekarboksilasyonu	371
3. Alkil Halojenürlerin İndirgenmesi	372
4. Doymamış Hidrokarbonların İndirgenmesi	372
Sikloalkanlar	372
C. DOYMAMIŞ HİDROKARBONLAR	373
D. ALKENLERİN TEPKİMELERİ	375
E. ALKİNLER	378
Alkinlerin Adlandırılması	378
Alkinlerin Tepkimeleri	379
Alkinlere Katılma Tepkimeleri Özet	380
Aromatik Bileşikler	381

F. ALKOLLER, ETERLER, ALDEHİTLER VE KETONLAR	386
G. KARBOKSİLLİ ASİTLER, ESTERLER, KARBON-HİDRATLAR, AZOTLU ORGANİK BİLEŞİKLER, AROMATİKLER	391
Monokarboksilli Asitler	391
Polikarboksilli Asitler	392
Karboksilli Asitlerin Adlandırılması	392
Karboksilli Asitlerin Genel Elde Edilme Tepkimeleri	393
Karboksilli Asitlerin Özellikleri	393
Karboksilli Asitlerin Kimyasal Tepkimeleri	393
Esterler	395
Yağlar	397
H. STEREOİZOMERİ	398
Optik İzomeri (Optikçe Aktiflik)	398
Asimetrik Karbon Atomu	398
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	400
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	402
ÇÖZÜMLER - 1	404
ÇÖZÜMLER - 2	406
KAYNAKÇA	408

ALAN BİLGİSİ

A. KİMYA BİLİMİ

Kimya bilimi maddeyi incelemektedir. Kimya; maddenin yapısını, özelliklerini, bileşimini, etkileşimlerini ve tepkimelerini araştıran bilim dalıdır. Genel bir ifadeyle Kimya; maddenin özellikleriyle, sınıflandırılmasıyla, atomlarla, atom teorisiyle, kimyasal bileşiklerle, kimyasal tepkimelerle, maddenin hâllerıyla, molekül içi ve moleküller arası çekim kuvvetleriyle, kimyasal bağlarla, tepkime hızıyla ve kimyasal dengenin prensipleriyle ve benzeri konularla ilgilenir.

Kimyanın ana bilim dallarını ise;

1. Analitik kimya,
2. Anorganik kimya,
3. Organik kimya,
4. Fizikokimya,
5. Biyokimya

şeklinde sınıflandırabiliriz. Bu ana bilim dallarına ülkemizde ve yabancı ülkelerde yeni eklemeler yapılmıştır.

Örnek

Polimer kimyası, nanoteknoloji, biyoteknoloji, yüzey kimyası, biyoorganik kimya vb. alanlar kimyanın yeni anabilim dallarıdır.

Ancak kitabımızın içeriğinde biyokimya ve yukarıda örneklerini verdiğimiz anabilim dallarına değinmeyeceğiz. Ayrıca anabilim dalları ayrı başlıklar altında incelenmeyecek, konular bütüncül bir anlayış içerisinde verilmeye çalışılacaktır.

İsterseniz önce Kimyanın temel bir bilim dalı olma sürecini birlikte inceleyelim. Kimya biliminin temelini Simya oluşturmaktadır. Simyadan kimya bilimine geçişin tarihsel sürecini şöyle özetleyebiliriz:

Kimyanın bugün bulunduğu nokta, yaklaşık 3 bin yıllık bir bilgi birikiminin sonucudur. Doğada meydana gelen olayların nedenlerini araştırmak, bunlara anlamlı açıklamalar bulmak tarih kadar eski bir olaydır. Bütün öteki bilim dalları gibi Kimya da insanın yararlandığı basit buluşlarla gelişmiştir. İnsanları yeni maddeler keşfetmeye yönelten ihtiyaçları aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

1. Beslenme ihtiyacı: Önce hayatta kalabilmek için doğadaki yenilebilir maddeleri keşfetmekle işe başladılar.
2. Barınma ve korunma ihtiyacı: Sonra yıldırımlardan ve vahşi hayvanlardan korunmak için kendilerine uygun barınaklar hazırlamakla işe devam ettiler. Mağaralar ve değişik barınma yerleri inşa ettiler.
3. Savunma ve avlanma ihtiyacı: Hayatta kalabilmek ve hayatı kolaylaştırmak için değişik aletler ürettiler.
4. Isınma ihtiyacı: Ateşi kullanmayı öğrendiler.

5. Günlük hayatı kolaylaştırma ihtiyacı: Demire ve bakıra şekil vermeyi keşfettiler.
6. Giyinme ihtiyacı: Avladıkları hayvanların derilerinden elbiseler ürettiler.
7. Dış görünüşü değiştirme çabası: Güzelleşmek ve dış görünüşlerini daha güzel göstermek için değişik boyaları ürettiler ve kullandılar.
8. Değişik tatları kullanma ve gıdaları daha uzun saklama ihtiyacı: Tuzu buldular.
9. Hastalıkları ve yaraları tedavi etme ihtiyacı: Yaralarını iyileştirmek için değişik bitkilerden elde ettikleri maddeleri ilaç olarak kullandılar.

MÖ 2000 yıllarından beri Mısır'daki kimyacılar basit ilaçların yapımı ve bunların üretimi ile ilgilenmişlerdir. Sınama - yanılma yöntemiyle bazı bitkilerin öz sularının iyileştirici, bazılarının ise zararlı etkileri olduğunu görmüşlerdir. Bu dönemde kimyanın büyü ve tılsımla eş değeri tutulduğu da söylenebilir.

Eldeki bilgiler Mısırlıların bakır, kurşun ve cıvayı cevherlerinden ayırdıklarını; cam yapımı, boyacılık ve altın saflaştırma konularında oldukça fazla deneyimleri olduğunu göstermektedir. Mısır uygarlığı kimyadan geniş ölçüde yararlanmış olmasına rağmen işin daha çok pratik yönü ile ilgilendikleri, teorik yönü ile ilgilenmedikleri anlaşılmaktadır.

Yunan filozofları ise Mısırlıların tersine işin teorik yönü ile ilgilenmişler, deneysel yönü ile pek ilgilenmemişlerdir.

Yunan Felsefesine Göre Kimya

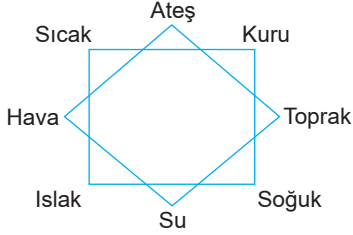
Yunan filozoflarının bir kısmı bütün maddelerin belli bir ana maddesi olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bir başka ifadeyle doğadaki çeşitli görünümdeki maddelerin belli bir ortak özelliği, yapısı vardır.

Empedokles (MÖ 492 - 432) ana maddenin dört unsurdan (elementten) oluştuğunu ileri süren ilk düşünürdür. Empedokles'e göre ana madde hava, su, toprak ve ateş olmak üzere dört elementten meydana gelmektedir. Bu dört elementten biri katı (toprak), biri sıvı (su), biri ise gazdır (hava). Ateş de havadan daha hafif bir çeşit gaz olarak kabul edilmektedir. Bu görüşe göre bir cisim yandığı zaman kendini oluşturan elementlerine ayırmaktadır. Mesela odun karmaşık bir maddedir. Yandığında ateş açığa çıkar. Duman (hava) yükselir. Yanma sırasında suyun kaynadığı görülebilir. Yanma sonunda kalan kül ise toprağı belirtir. Bu nedenle hava, su, toprak ve ateşin birleşerek odunu oluşturduğuna inanılır.

Leukippos (MÖ 5. yüzyıl) ve onun öğrencisi olan Demokritos (MÖ 460 - 370) atom kavramını ilk ortaya atan bilginlerdir; maddenin en küçük parçasına, Yunancadaki bölünemez anlamına gelen "atomos" adını vermişlerdir. Atomların sürekli hareket hâlinde olduğunu söyleyen Demokritos'tur.

Demokritos'a göre uzay, atomların düşünülmecek kadar uzun süredir içinde hareket ettikleri büyük boşluktur.

Aristo (MÖ 384 - 322), Empodokles'in dört elementinden (hava, su, toprak, ateş) esinlenerek yeni bir kuram ortaya koyar. Aristo, maddenin temel özellikleri olarak adlandırdığı sıcaklık, soğukluk, nemlilik (ıslaklık) ve kuruluğun çiftler hâlinde birleşmesiyle bu elementlerin meydana geldiğini ileri sürer. Buna göre su, nemli ve soğuk şeylerin, ateş ise sıcak ve kuru şeylerin özüdür. Dört temel özellik ikişer ikişer birleşerek yalnız dört bileşim meydana getirebilir. Çünkü sıcak ile soğuk veya kuru ile yaş gibi karşıt özellikler birleşemez. Özelliklerden birinin yerine ötekini geçmesiyle bir element ötekine dönüşebilir.

Şekil: Aristo'nun Element Sınıflandırması

Orta Çağ'da Kimya

Orta Çağ'daki kimyacılar ki bunlara simyacılar (alşimistler) da denir, yeni bir teori geliştirdiler. Bütün deneysel çalışmalarını bu teoriye dayandırdılar. Onlar şuna inanıyorlardı: İnsanlar dâhil doğadaki her şey bir bütünlüğe, mükemmelliğe doğru gitmektedir. Altının gerçek metal olduğuna karar verdiler. Çünkü bu element havadan etkilenmiyordu, asitlere karşı dayanıklıydı ve kükürtle ısıtıldığında öteki metaller gibi etkilenmiyordu. Onlara göre bütün metaller altına dönüşme yönünde bir çaba içindedir. Altın ile öteki metaller arasındaki tek fark bunların olgunluk dereceleri yani yaşlarıdır. Bunlar doğadaki yavaş dönüşümlerini hızlandırmanın mümkün olduğunu düşünüyorlardı. Dolayısıyla bir metalin başka bir metale ve sonunda altına dönüştürülmesi ana amaç hâline gelmişti.

Simya, saf olmayan metallerden altın elde edilmesi veya insan ömrünü sonsuza kadar uzatmayı sağlayacak olan hayat iksirinin bulunması ile eş anlamlı tutulmuştur. Gerçekten de simyacılar daha çok zenginlik ve uzun ömür sağlamak için kimya ile ilgileniyorlardı.

Orta Çağ'dan itibaren Avrupalı simyacılar hem madenleri altına çevirmek hem de ölümsüzlük iksiri yapmada kullanılabileceklerini düşündükleri efsanevi bir madde olan "Felsefe Taşı"nın bulunması için büyük çaba harcadılar.

Simyanın temel bir bilim dalı olmamasının nedenleri aşağıdaki nedenlere bağlanabilir.

1. Simya teorik temellere sahip değildir.
2. Sınama-yanılma yolu ile olayları anlamaya çalışır.
3. Sistematik bilgi birikimine sahip değildir.

Simyacılar çalışmalarını yüzyıllarca sürdürmüşler ancak yanlış bir varsayımdan yola çıktıkları için bekledikleri sonucu alamamışlardır. Bununla birlikte simyacıların çalışmalarının tamamen boşa gittiği de söylenemez.

Yapılan çok sayıda araştırma gerçek bilginin öğrenilmesini sağlamıştır.

Simyanın kimya bilimine katkıları üç başlıkta incelenebilir:

1. Yeni kimyasal maddelerin (özellikle bazı karışımların) ilk defa elde edilmesi
2. Bugün laboratuvarlarda kullandığımız deney araç gereçlerinin ilk basit örneklerinin keşfedilip kullanılması
3. Günümüzde kimya deneylerinde kullanılan bazı yöntemlerin ve en temel işlemlerin (damıtma, kristallendirme vs.) kullanılması

Simyacılar yüzyıllar boyunca günümüzdeki laboratuvarlarda hâlâ kullanılan birçok kimyasal metodu kullanmıştır.

Sabitleştirme	Damıtma
Çözme	Süblimleştirme
Yumuşatma	Mayalandırma

Eski çağlarda insanlar, sınama yanılma yolu ile doğada bulunan bir kısım maddenin faydalarını keşfetmişlerdir. Bu maddelere örnek olarak aşağıdakiler verilebilir.

Simyadan günümüze aktarılan bulgular:

- Barut
- Madenlerin işlenmesi
- Metaller üzerinde çalışmalar
- Mürekkep
- Kozmetik
- Boya üretimi
- Derinin boyanması
- Seramik
- Esans üretimi
- Kâğıt
- Cam

Simyacıların çalışmaları sonucunda keşfedilen kimyasal maddeler:

Sülfürik asit: H_2SO_4 (Zaç yağı)

Nitrik asit: HNO_3 (Kezzap)

Hidroklorik asit: HCl (Tuz ruhu)

Demir-II-sülfat: $FeSO_4$ (Kıbrıs taşı)

Asetik asit: CH_3COOH (Sirke ruhu)

2025

HİBRİT
KİTAP

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

MEB-AGS ÖABT

FEN VE TEKNOLOJİ ÖĞRETMENLİĞİ BİYOLOJİ

KONU ANLATIMLI

e-Kitaba ve video derslere
erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Video Ders Hediye

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. AŞ'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

KOMİSYON

MEB-AGS ÖABT Fen Bilimleri Öğretmenliği 3. Kitap (Biyoloji)

ISBN 978-625-6287-79-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: 2024, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Berna Ardıç Arslan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız,

MEB-AGS ÖABT FEN BİLİMLERİ Konu anlatımlı setimiz dört kitap hâlinde düzenlenmiştir. "Fen Bilimleri 3. Kitap" adlı yayınıımız Alan Bilgisi Biyoloji bölümünü kapsamaktadır ve MEB-AGS-ÖABT Fen Bilimleri Öğretmenliği Alan Bilgisi Testi kapsamındaki biyoloji sorularını çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, bu kitabın gerek MEB-AGS ÖABT'de gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, çıkmış sorular ve detaylı açıklamalarıyla desteklenmiş, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. MEB-AGS ÖABT'de soru tipleri farklılık gösterebildiği için çıkabilme ihtimali bulunan konulara da değinilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitaba ilişkin görüş ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

Başarılar...

Kitabın içeriği, MEB'in yapacağı program değişikliği veya buna bağlı olarak ÖSYM'nin sınav içeriğinde yapacağı değişiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

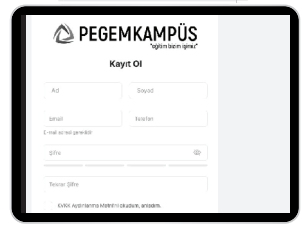
Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklerle etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

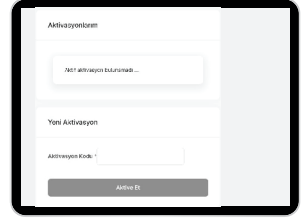

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

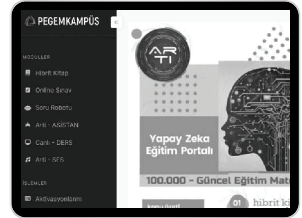

Yırtmayınız
Kazıyınız

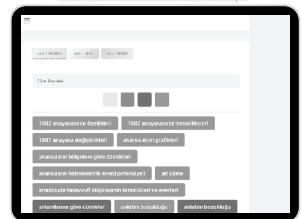
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

ALAN BİLGİSİ

1. BÖLÜM:

BİLİMSEL ÇALIŞMA VE CANLILARIN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Bilimsel Çalışma Yöntemleri	3
Canlıların Ortak Özellikleri	4
1. Hücresel Yapı	4
2. Beslenme	4
3. Solunum ve ATP Üretimi	4
4. Metabolizma	4
5. Organizasyon	4
6. Hareket	5
7. Çevresel Uyarılara Tepki	5
8. Üreme	5
9. Boşaltım	5
10. Büyüme - Gelişme	5
11. Kimyasal Yapı	5
12. Homeostasi (İç Denge)	5
13. Enzim Kullanabilme	6
14. Mutasyona Uğrayabilme	6
Çözümlü Test	7
Çözümler	8

2. BÖLÜM:

CANLILARIN TEMEL BİLEŞENLERİ

Canlıların Temel Bileşenleri	9
A. İnorganik Bileşikler	10
B. Organik Bileşikler	12
Çözümlü Test	24
Çözümler	26
C. Enzimler	27
Çözümlü Test	33
Çözümler	35
D. Nükleik Asitler	36
E. Genetik Şifre ve Protein Sentezi	43
Çözümlü Test	50
Çözümler	51

3. BÖLÜM:

HÜCRE

Hücre	52
A. Hücre Zarının Yapısı	54
B. Hücre Zarından Madde Geçişleri	57
Çözümlü Test	63
Çözümler	65
C. Sitoplazma ve Organeller	66
Çözümlü Test	72
Çözümler	73
D. Çekirdek	74
E. Kalıtım Materyali	75
Çözümlü Test	78
Çözümler	79
Hücre Bölünmesi	80
Çözümlü Test	88
Çözümler	90

4. BÖLÜM:

CANLILARIN ÇEŞİTLİLİĞİ VE SINIFLANDIRILMASI

Canlıların Sınıflandırılması ve Canlılar Âlemi	91
A. Canlıların Sınıflandırılması	91
Çözümlü Test	96
Çözümler	97
B. Virüsler	98
Çözümlü Test	100
Çözümler	101
C. Canlılar Âlemi	102
D. Biyolojik Çeşitlilik	124
Çözümlü Test	125
Çözümler	126

5. BÖLÜM:

EKOLOJİ

Ekoloji	127
A. Ekolojik Kavramlar	127
B. Biyomlar	129
Çözümlü Test	132
Çözümler	133
C. Popülasyon ve Hayvan Topluluğu	134
Çözümlü Test	138
Çözümler	139
D. Besin Zinciri ve Enerji Piramidi	140
Çözümlü Test	144
Çözümler	145
E. Doğadaki Madde Döngüsü	146
Çözümlü Test	149
Çözümler	150
F. Beslenme Şekilleri ve Etkileşim	151
G. Jeolojik Zamanlarda Türkiye	156
Bitkilerin Yetiştirme Koşulları	158
Çözümlü Test	159
Çözümler	160

6. BÖLÜM: FOTOSENTEZ

Fotosentez	161
A. Işığa Bağımlı Evre.....	163
B. Işıktan Bağımsız Evre (Calvin Devri).....	166
C. Fotosentez Hızını Etkileyen Faktörler	170
Çözümlü Test.....	172
Çözümler	174

7. BÖLÜM: HÜCRESEL SOLUNUM

Metabolizma ve Kimyasal Enerji	175
Hücresel Solunum	177
A. Oksijenli (Aerob) Solunum	177
B. Oksijensiz (Anaerob) Solunum	183
C. Fermantasyon (Mayalanma).....	183
Çözümlü Test.....	187
Çözümler	189

8. BÖLÜM: BİTKİSEL DOKULAR

Bitkisel Dokular	190
A. Meristem (Bölünür = Sürgen) Doku	191
B. Temel Doku	192
C. İletim Doku	193
D. Örtü Doku	195
E. Salgı Doku	196
F. Bitkinin Kısımları	196
Çözümlü Test.....	200
Çözümler	202

9. BÖLÜM: BİTKİLERDE TAŞIMA SİSTEMİ

Bitkilerde Taşıma Sistemi	203
A. Ksilemde Taşıma	204
B. Terlemeye Etki Eden Faktörler	206
C. Floemde Taşıma	207
Çözümlü Test.....	208
Çözümler	210

10. BÖLÜM: BİTKİLERDE BESLENME, BÜYÜME VE HAREKET

Bitkilerde Beslenme, Büyüme ve Hareket	211
A. Makro Elementler	211
B. Mikro Elementler	211
C. Minimum Kuralı	211
D. Bitkilerde Büyüme	212
E. Fotoperiyodizm	214
F. Bitkilerde Hareket	215
Çözümlü Test.....	217
Çözümler	219

11. BÖLÜM: BİTKİLERDE ÜREME VE GELİŞME

Bitkilerde Üreme ve Gelişme	220
A. Tohumsuz Bitkilerde Üreme	220
B. Tohumlu Bitkilerde Eşseysiz Üreme	222
C. Tohumlu Bitkilerde Eşeyli Üreme	222
D. Tohum	227
E. Meyve	229
Çözümlü Test.....	231
Çözümler	233

12. BÖLÜM CANLILARDA ÜREME VE GELİŞME

Canlılarda Üreme ve Gelişme	234
A. Eşseysiz Üreme	234
B. Eşeyli Üreme	235
C. Hayvanlarda Eşeyli Üreme	238
D. Yumurta Yapısı	239
E. İnsanda Üreme	240
F. Hayvanlarda Gelişme ve Büyüme	244
G. Başkalaşım (Metamorfoz)	248
Çözümlü Test.....	250
Çözümler	251

13. BÖLÜM: KALITIM

Kalıtım	252
A. Kalıtımla İlgili Kavramlar	252
B. Kalıtım ve Çevre	253
C. Genetik ve Olasılık	255
D. Eksik Baskınlık	260
E. Genotipin Araştırılması (Kontrol = Geri Çaprazlama)	261
F. Çok Allellik (Multiple Allellik)	262
G. Kan Grupları	262
H. Mutasyonlar	276
Çözümlü Test.....	282
Çözümler	283

14. BÖLÜM: POPÜLASYON GENETİĞİ

Popülasyon Genetiği	284
A. Hardy - Weinberg Kuralı	285
B. Akraba Evlilikleri	287
C. Genetik İslah	288
D. Popülasyonun Gen Frenkansını Değiştiren Etkenler	288
Çözümlü Test.....	292
Çözümler	293

15. BÖLÜM:
BİYOTEKNOLOJİ VE GENETİK
MÜHENDİSLİĞİ

Biyoteknoloji ve Genetik Mühendisliği	294
A. Biyoteknolojik Yöntemler	294
B. Genetik Mühendisliği	295
C. Hayvanlarda Klonlama	296
D. DNA İzolasyonu	297
E. DNA'nın Aktarımı	297
F. DNA Parmak İzi	297
Çözümlü Test.....	299
Çözümler	301

16. BÖLÜM:
CANLILARIN OLUŞUMU VE EVRİM

Canlıların Oluşumu ve Evrim	302
A. Abiyogenez (Kendiliğinden Oluş Hipotezi)	302
B. Biyogenez (Canlıdan Oluş) Hipotezi	302
C. LAMARCK'ın Evrimle İlgili Görüşü	304
D. DARWIN'in Evrimle İlgili Görüşü	304
E. Yaratılış Görüşü	306
F. Ekolojik ve Evrimsel Kurallar	306
G. Evrimi Destekleyen Kanıtlar	307
Çözümlü Test.....	309
Çözümler	310

17. BÖLÜM:
CANLILARDA DAVRANIŞ

Canlılarda Davranış	311
A. Doğal Davranış	311
B. Sosyal Davranış	312
C. Sonradan Kazanılan Davranış	312
D. Biyolojik Saat (Biyoritm)	313
E. Hayvanlarda Savunma Davranışları	313
Çözümlü Test.....	315
Çözümler	316

18. BÖLÜM:
SİNİR SİSTEMİ

Sinir Sistemi	317
A. Omurgasız Hayvanlarda Sinir Sistemi	317
B. Omurgalılarda Sinir Sistemi	318
C. İnsanda Sinir Sistemi	322
Çözümlü Test.....	329
Çözümler	330

19. BÖLÜM:
DUYU ORGANLARI

Duyu Organları	331
A. Göz ve Görme Duyusu	331
B. Kulak ve İşitme Duyusu	334
C. Burun ve Koku Duyusu	336
D. Dil ve Tat Alma Duyusu	337
E. Deri ve Dokunma Duyusu	338
Çözümlü Test.....	340
Çözümler	341

20. BÖLÜM:
HORMONLAR VE ENDOKRİN SİSTEM

Hormonlar ve Endokrin Sistemi	342
A. Hipofiz Bezi	343
B. Tiroid Bezi	345
C. Paratroid Bezi	346
D. Böbrek Üstü Bezler (Adrenal Bezleri)	346
E. Pankreas.....	348
F. Eşeyssel Bezler (Gonad Hormonları).....	349
G. Timus Bezi	349
H. Epifiz Bezi	349
İ. Plasenta.....	350
K. Sindirim Hormonları	350
Çözümlü Test.....	352
Çözümler	353

21. BÖLÜM:
DESTEK VE HAREKET SİSTEMİ

Destek ve Hareket Sistemi	354
A. Bir Hücrelilerde Destek ve Hareket	354
B. Omurgasızlarda Destek ve Hareket	354
C. Omurgalı Hayvanlarda Destek ve Hareket	355
D. İnsanda İskelet Sistemi	355
E. Kas Sistemi	359
F. Çizgili Kasların Çalışma Mekanizması.....	360
G. Kasılmanın Kimyası	362
H. Kas ve İskelet İlişkisi.....	364
Çözümlü Test.....	366
Çözümler	367

22. BÖLÜM:
SİNDİRİM SİSTEMİ

Sindirim Sistemi	368
A. Sindirim Basamakları	368
B. Sindirim Çeşitleri	368
C. Canlılarda Sindirim	368
D. İnsanda Sindirim Sistemi	370
E. Besinlerin Kimyasal Sindirimi.....	376
F. Besinlerin Emilimi	376
Çözümlü Test.....	379
Çözümler	380

23. BÖLÜM: HAYVANLARDA DOLAŞIM VE BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ

Hayvanlarda Dolaşım ve Bağışıklık Sistemi.....	381
A. Omurgalılarda Dolaşım Sistemi	382
B. Hayvanlarda Isı Düzenlenmesi	383
C. İnsanda Dolaşım Sistemi	384
D. Kan Damarlarının Yapısı ve Özellikleri	386
E. Kan ile Hücreler Arasında Madde Alışverişi (STARLING Hipotezi)	388
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	389
F. Lenf Dolaşımı.....	390
G. İnsanda Bağışıklık Sistemi.....	391
Çözümlü Test.....	396
Çözümler	397

24. BÖLÜM: SOLUNUM SİSTEMİ

Solunum Sistemi	398
A. Hayvanlarda Solunum Sistemi	398
B. İnsanda Solunum Sistemi	401
C. Soluk Alıp Verme Mekanizması	402
D. Solunum Gazlarının Taşınması	403
Çözümlü Test.....	405
Çözümler	406

25. BÖLÜM: BOŞALTIM SİSTEMİ

Boşaltım Sistemi.....	407
A. Tek Hücrelilerde Boşaltım	408
B. Omurgasız Hayvanlarda Boşaltım	408
C. Omurgalı Hayvanlarda Boşaltım	410
D. İnsanda Boşaltım Sistemi	410
E. İdrar Oluşumu	413
F. Ozmoregülasyon	416
Çözümlü Test.....	419
Çözümler	420

26. BÖLÜM: HAYVANSAL DOKULAR

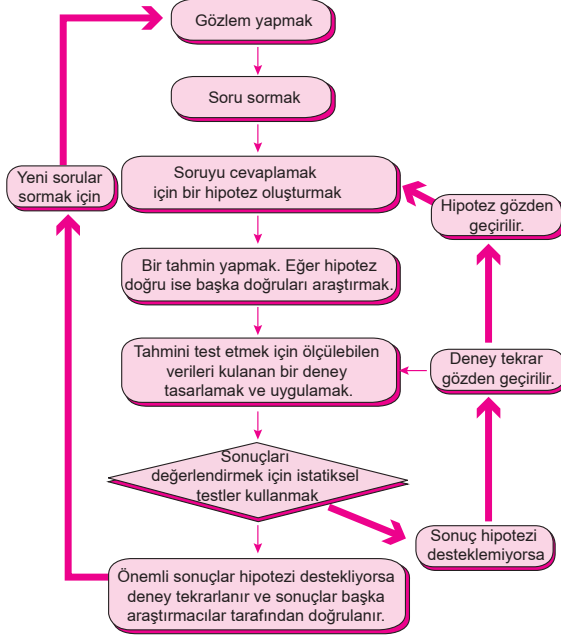
Hayvansal Dokular	421
A. Epitel Doku	421
B. Bağ ve Destek Doku	423
C. Kas Doku	428
D. Sinir Doku	430
Çözümlü Test.....	431
Çözümler	432
KAYNAKÇA	432

ALAN BİLGİSİ

BİLİMSEL ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ

Bilimsel çalışma yöntemleri, belli bir sistematığe bağlı olarak gerçekleştirilir.

Bilim adamlarının bilimsel etkinliklerinde, gerçekçi genellemelere gidebilmek için yaptıkları çalışmalar bilimsel yöntem olarak adlandırılır.

Bilimsel Yöntem Basamakları

Şekil: Bilimsel Çalışma Yapılırken İzlenen Metot

Gözlem Yapmak

Bir problemle ilgili, beş duyuya dayanan incelemeler gözlem adını alır. Gözlem nitel ve nicel şekilde yapılabilir. Nitel gözlem, ölçüm aletleri ve belli parametreler kullanmadan, sadece 5 duyuya dayanarak yapılan gözlemdir. Nicel gözlem, ölçü aletleri ve standart birimler kullanarak veri toplanmasına dayanan gözlemlerdir. Günümüzdeki gözlem olanakları, elektron mikroskopları, DNA çipleri, manyetik rezonans görüntüleme gibi teknolojilerle büyük ölçüde artmıştır. Örneğin bir deniz kaplumbağasına markalama yapılabilir ve okyanusta nerede olduğu gözlemlenebilir.

Bilim insanları bir soruyu sorduktan sonra geçici cevap önermek için tümdengelimci mantığı kullanılır. Tümdengelimci yaklaşım, gözlemleri ve gerçekleri dikkate almayı ve bu gözlem - gerçeklere dayalı hipotez (öneri) oluşturmayı içerir.

Bilimsel yöntemdeki bir sonraki basamak, hipoteze dayanan tahminler yapmak için farklı bir mantık şekli - tümevarımcı mantık uygulamaktır. Tümevarımcı mantık, gerçek olduğuna inanılan bir kararla başlar ve bu kararla uyumlu başka hangi gerçekler olduğunu tahmin etmekte sürer.

Bir hipotezden yola çıkarak tahminler yapıldığında bu tahminleri test edecek deneyler tasarlanabilir. En fazla bilgi veren deneyler, tahminin yanlış olduğunu gösterme yeteneğinde olanlardır. Eğer tahmin yanlışsa hipotez sorgulanır ve değiştirilir. Reddedilebilir.

İki genel deney tipi vardır. Bunların her ikisi de farklı örneklerden ya da gruplardan elde edilen verileri karşılaştırır. Kontrollü deneyde, test edilen faktörlerden biri ya da çoğu değiştirilir. Karşılaştırmalı deneyde ise farklı kaynaklardan toplanan değiştirilmemiş veriler karşılaştırılır. Kontrollü deneyin temeli, değişkenlerden biri hariç diğerlerinin sabit tutulmasına dayanır. Değiştirilen değişken bağımsız değişken olarak adlandırılır. Buna cevap olarak ölçülen nicelik ise bağımlı değişkendir. Karşılaştırmalı deney, hipoteze dayanarak örnekler ya da gruplar arasında bir fark olacağı tahmini ile başlar. Değişkenleri kontrol edemeyiz, yapılan şey basitçe farklı gruplardan veri toplamak ve karşılaştırmaktır.

Kontrollü ya da karşılaştırmalı deney yapsak da sonunda örneklerin, bireylerin, grupların arasında fark olup olmadığı tespit edilir. Bu farkın hipotezi destekleyip, desteklemediği kontrol edilir. Farkın önemi istatistiksel yöntemlerle ölçülebilir. İstatistiksel yöntem, hükümsüz hipotez doğru olsa bile aynı sonuçları şans eseri elde etme ihtimalinin ne olduğunu söyler.

Bilim insanları hipotezleri test etmek için kullandıkları yöntemleri açıkça tanımlamak zorundadır. Böylece diğer bilim insanları da onların buldukları sonuçları tekrarlayabilir. Tüm deneyler her zaman tekrarlanmaz. Tartışmalı sonuçlar bağımsız doğrulanmaya tabi tutulur. Bütün bilim insanları hipotezleri test etmek ve reddetmek için bilimsel yöntem basamaklarını kullanır ve bilgiye bu yolla katkı sağlar.

Kökleşmiş hipotezlere teori denir. Teoriler deneylerle ispatlanır, ancak aksi ispatlandığı takdirde değiştirilebilir. Örneğin; Dalton'un atom teorisi günümüzde geçerliliğini kaybetmiştir.

Doğruluğu tüm bilimlerce kabul edilen gerçek ya da teorilerdir. Örneğin; Yer çekimi kanunu.

CANLILARIN ORTAK ÖZELLİKLERİ

En ilkel canlılar olan bakteri ve archaelerden (arke) omurgalılara kadar canlıların tamamında görülen ortak özellikler vardır. Bu özellikler canlılığın varlığı ve canlı hayatının devamlılığı için gereklidir.

1. Hücresel Yapı

Canlılar yapısal ve işlevsel bakımdan en temel birim olan hücrelerden oluşmuştur. Bazı canlılar tek hücrelidir. Örneğin; bakteri, amip ve paramesyum gibi. Bazı canlılar ise çok hücrelidir. Örneğin; bitki, mantar ve hayvan gibi. Canlılar hücresel yapıya göre prokaryot ve ökaryot olmak üzere ikiye ayrılır.

- **Prokaryot hücre:** Zarla çevrili çekirdek ve organelleri olmayan hücrelerdir. Organeller olarak yalnızca ribozom organellerini bulundurmaz. Bakteri ve archae (arke) âleminde bulunan canlılar prokaryottur.
- **Ökaryot hücre:** Yönetici molekül olan DNA çekirdek içerisinde bulunur. Zarla çevrili organelleri vardır. Hücre organizasyonu bu organeller arasında koordineli olarak yapılır. Protista, mantar, bitki ve hayvanlar âleminde yer alan canlılar ökaryot hücre yapısındadır.

Bütün hücrelerde hücre zarı, sitoplazma, DNA, RNA, ribozom ve enzim bulunur.

2. Beslenme

Bütün canlılar yaşamlarını sürdürebilmek ve metabolik aktivitelerini devam ettirebilmek için beslenmeye ihtiyaç duyarlar. Beslenme canlıların enerji eldesi ve kütle artışı için mutlaka gereklidir. Bütün canlılar su ve mineral madde gibi inorganik besinleri mutlaka dışarıdan hazır olarak alır.

- **Ototrof beslenme:** Bu canlılar inorganik maddeleri kullanarak kendi besinlerini kendi üreten canlılardır. Bu canlılara üretici ya da ototrof canlı denir. Örneğin fotosentetikler ışığı kullanırken kemosentetikler oksijenle enerjiyi kullanırlar. Bazı bakteriler, algler, fitoplanktonlar ve bitkiler ototrof beslenir.
- **Heterotrof beslenme:** Bu canlılar kendi besinlerini üretmedikleri için besinlerini dış ortamdan hazır alarak beslenirler. Bu canlılara tüketici ya da heterotrof canlı denir. Heterotrof canlılar diğer canlıları besin olarak kullanır. Örneğin; mantarlar, hayvanlar bazı protistler, heterotrof beslenirler.

3. Solunum ve ATP Üretimi

Bütün canlılar aldıkları besinleri hücresel solunumla yıkarak metabolik ATP üretirler. Solunum bir canlıda kesintisiz devam etmelidir. Tüm canlıların kullandığı ortak enerji ATP'dir. ATP üretimi ve tüketimi canlılık göstergesidir. Her canlı hücre kendi ATP'sini kendisi üretmek zorundadır.

Solunum üç şekilde meydana gelir:

- I. **Aerobik (oksijenli) solunum:** Oksijen ETS'de en son indirgeyici olarak görev yapar. Glikoliz, kreps ve ETS tepkimelerinden meydana gelir. Prokaryotlarda sitoplazma ve mezozomda, ökaryotlarda ise sitoplazma ve mitokondride meydana gelir.
- II. **Anaerobik (oksijensiz) solunum:** Oksijenden başka moleküller (azot, kükürt gibi) ETS'de en son indirgenen moleküldür. Tepkimeleri aerobik solunuma benzerlik gösterir.
- III. **Fermantasyon (mayalanma):** Oksijen ya da başka elektron taşıma zinciri kullanmaksızın, kimyasal enerji elde etme yoluna fermantasyon denir. Fermantasyon sırasında glikoliz basamağı ortak gerçekleşir. Fermantasyon glikolizi ve elektronların NADH'den pirüvata ya da pirüvat türevlerine aktarılması ile yeniden NAD⁺ üreten tepkimeleri kapsar. Son ürün olarak etil alkol, laktik asit, bütirik asit gibi organik moleküller oluşur.

4. Metabolizma

Hücrede meydana gelen anabolik (yapım) ve katabolik (yıkım) tepkimelerinin tamamına metabolizma denir.

- **Anabolizma (özümleme = asimilasyon):** Basit moleküllerin birleştirilerek karmaşık moleküller sentezlenmesidir. Bu olayda ATP harcanır. Reaksiyon endergoniktir. Fotosentez, protein sentezi ve yağ sentezi anabolik olaylardır.
- **Katabolizma (yadımlama = disimilasyon):** Kompleks moleküllerin daha basit moleküllere parçalanmasıdır. Sindirim, solunum, proteinlerin hidrolizi, katabolik olaylardır.

5. Organizasyon

Her canlı belirli bir organizasyona sahiptir. Tek hücreli canlılarda organizasyon hücrenin farklı kısımlarında farklı görevleri üstlenmesiyle olur. Çok hücreli canlılarda belirli bir görev için özelleşmiş dokular ve organlar bulunur.

Atom → Molekül → Organeller → Hücre → Doku → Organ → Sistem → Organizma

2025

HİBRİT
KİTAP

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

MEB-AGS ÖABT

FEN VE TEKNOLOJİ ÖĞRETMENLİĞİ
YER BİLİMİ - ASTRONOMİ - ÇEVRE BİLİMİ
KONU ANLATIMLI

e-Kitaba ve video derslere
erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Video Ders Hediye

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. AŞ'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

KOMİSYON

MEB-AGS ÖABT Fen Bilimleri Öğretmenliği 4. Kitap (Yer Bilimi-Astronomi-Çevre Bilimi)

ISBN 978-625-6287-79-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2024, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Berna Ardiç Arslan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız,

MEB-AGS ÖABT FEN BİLİMLERİ konu anlatımlı setimiz dört kitap hâlinde düzenlenmiştir. "Fen Bilimleri 4. Kitap" adlı yayınımız Alan Bilgisi (Yer Bilimi, Astronomi, Çevre Bilimi) bölümlerini kapsamaktadır ve MEB-AGS-ÖABT Fen Bilimleri Öğretmenliği Alan Bilgisi Testi kapsamındaki soruları çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, bu kitabın gerek MEB-AGS ÖABT'de gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, çıkmış sorular ve detaylı açıklamalarıyla desteklenmiş, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. MEB-AGS ÖABT'de soru tipleri farklılık gösterebildiği için çıkabilme ihtimali bulunan konulara da değinilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla da önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitapla ilgili görüş ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

Başarılar...

Kitabın içeriği, MEB'in yapacağı program değişikliği veya buna bağlı olarak ÖSYM'nin sınav içeriğinde yapacağı değişiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivoasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

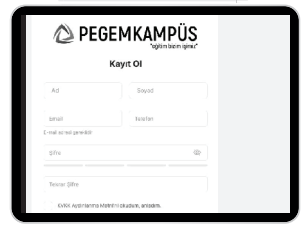
Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizin başarı durumlarınızı tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

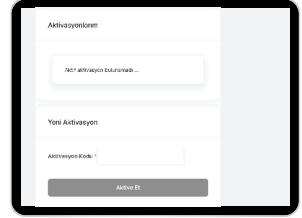

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

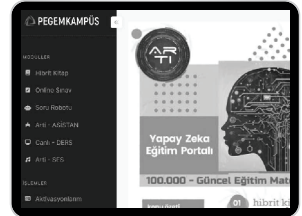

Yırtmayınız
Kazıyınız

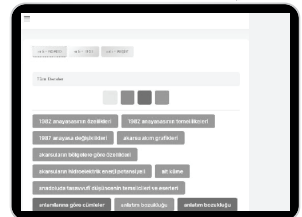
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

ALAN BİLGİSİ

1. BÖLÜM: YER BİLİMİ

JEOLJİNİN TANIMI VE KONUSU	3
A. JEOLJİNİN ANA BİLİM DALLARI.....	3
B. YERKÜRE İLE İLGİLİ BİLGİLER	3
Yer Yuvarlığının Şekli ve Boyutları	3
Dünya'nın Şeklinin Sonuçları.....	4
Dünya'nın Hareketleri	4
Milankovitch (Milankoviç) Teorisi	6
Yer'in Geosferleri	7
Yer'in İç Isısı	8
Yer Çekimi	8
Levhaların Yaklaşma Hareketleri.....	9
Levhaların Uzaklaşma Hareketleri.....	10
İzostasi	10
Yer Yuvarının Yaşı	10
Yer Kabuğunu Oluşturan Maddeler, Yer Kabuğunun Malzemesi: Taşlar (Kayaçlar)	10
Jeolojide Yaşlandırma	11
Başlıca Kayaçlar	13
Tortul Taşlar	14
Metamorfik (Başkalaşım)	
Kayaçlar ve Özellikleri	15
Taşların Çözülmesi ve Çözülme Şekilleri.....	16
Toprak Oluşumu	17
Toprak Oluşumunda Etkili Olan Faktörler	17
Toprak Horizonları	18
Toprakların Sınıflandırılması	19
Dünya'yı Şekillendiren Kuvvetler	21
A. İç Kuvvetler	21
B. Dış Kuvvetler	25
Akarsu Topografyası	26
Kıyı Topografyası	28
Karst Topografyası	30
Kurak ve Yarı Kurak Bölgeler Topografyası	31
Buzul Topografyası	32
Jeolojik Zamanlar	33
ÇÖZÜMLÜ TEST	36
ÇÖZÜMLER	39

2. BÖLÜM: ASTRONOMİ

ASTRONOMİ, ASTRONOMİ TARİHİ, TEMEL KAVRAMLAR VE BİLİM DALLARI	40
EVREN VE YAPISI	42
GÜNEŞ SİSTEMİ VE GEZEGENLER	48
ASTRONOMİ İLE İLGİLİ KURUM VE KURULUŞLAR	53
ÇÖZÜMLÜ TEST	56
ÇÖZÜMLER	58
3. BÖLÜM: ÇEVRE BİLİMİ	
ÇEVRE BİLİMİ VE TARİHİ	59
A. Çevre ve Ögeleri	59
B. Çevrenin Boyutları.....	59
C. Çevre Biliminin Tarihsel Gelişimi.....	59
ÇEVRE EĞİTİMİ	61
A. Çevre Eğitimi Stratejilerinin Belirlendiği Toplantılar	61
B. Çevre Eğitimine Yönelik Yaklaşımlar	62
C. Çevre Okuryazarı Bireylerin Özellikleri	62
D. Türkiye'de Çevre Eğitimi	63
E. Türkiye'de Kalkınma Planları ve Çevre Eğitimi ..	63
EKOLOJİ	64
A. Ekosistemlerin Canlı Unsurları.....	65
B. Ekosistemler.....	67
İNSAN VE ÇEVRE	72
A. Nüfus ve Çevre	72
B. Tarım ve Çevre.....	73
C. Sanayileşme ve Çevre	74
D. Enerji ve Çevre	74
E. Çevre Kirliliği	75
ÇEVRE İLE İLGİLİ MEVZUAT VE KURULUŞLAR	81
A. Ulusal Kuruluşlar ve Faaliyetleri.....	81
B. Uluslararası Kuruluşlar ve Faaliyetleri.....	83
C. Çevreyle İlgili Ulusal ve Uluslararası Başlıca Sözleşmeler ve Kanunlar.....	84
ÇÖZÜMLÜ TEST	85
ÇÖZÜMLER	87
KAYNAKÇA	88

ALAN BİLGİSİ

Yer Bilimi; genel anlamda gezegen olarak Dünya'nın Güneş Sistemi içindeki konumunu, kimyasal ve fiziksel özelliklerini, diğer gök cisimlerinden ayıran niteliklerini, iç ve dış kuvvetlerin etkisiyle geçirdiği değişimleri, ortaya çıkışından bugüne kadar üzerinde ve etrafında meydana gelen temel gelişim ve değişimleri ele alan ve "yer" ile ilgilenen bilimler topluluğudur. Ayrıca Dünya üzerinde canlıların ortaya çıkışından bugüne kadar süregelen değişimlerini incelemektedir. Bu açıdan bakıldığında jeoloji, coğrafya, jeofizik, jeodezi, oşinografi (oseanografi), jeo-kimya ve meteoroloji alt disiplinlerine ayrılır.

JEOLJİNİN TANIMI VE KONUSU

Jeoloji: Yeryuvarının Güneş sistemi içindeki durumunu, onun yapısı, fiziksel özellikleri, kimyasal bileşimi, oluşumu, gelişimi ve kendisini şekillendiren hareketleri inceleyen bilim dalıdır.

Jeoloji, yer kabuğunun bileşimi, yapısı, organik ve inorganik gelişimi, iç ve dış kuvvetlerin etkisiyle uğradığı değişimler ve içinde bulunan bütün mineraller, madenler ve yer altı kaynaklarını incelemektedir. Bu bakımdan jeoloji; insan ve insan topluluklarının yeryüzüne dağılışı ile bu dağılışın nedenleri ve yeryüzü arasındaki ilişkileri ve etkileşimleri inceleyen coğrafya ile yerküreyi fiziksel yöntemlerle analiz eden ve araştıran diğer bir yer bilimi alt disiplini olan jeofizikten ayrılmaktadır.

Jeolojiden hangi alanlarda yararlanılmaktadır?

1. Kömür, petrol gibi önemli yer altı zenginliklerinin araştırılmasında, işletilmesinde
2. Yer altı sularının tespitinde
3. Yol, tünel, baraj gibi yapılarda
4. Çevre ile ilgili alanlarda
5. Yerküreyi çepçevre saran atmosfer ve diğer gök cisimlerini barındıran uzayı incelemede
6. Canlıların yaratılışından bugüne geçirdiği evrimleri araştırmada

A. JEOLJİNİN ANABİLİM DALLARI

1. Genel Jeoloji
2. Mineraloji
3. Petrografi
4. Uygulamalı Jeoloji
5. Maden Yatakları
6. Yapısal Jeoloji

1. Genel Jeoloji: Yer kabuğunun oluşumunda rol oynayan iç ve dış kuvvetlerin yaptıkları etkiler ve bunlar sonucunda ortaya çıkan değişiklikleri inceler.

Örnek

Dinamik jeoloji, Fiziksel jeoloji

2. Mineraloji: Minerallerin kimyasal, fiziksel ve optik özelliklerinden yararlanarak onları tanımlama ve sınıflandırmayı konu alır.

3. Petrografi: Doğada var olan kayaçların minerallerini, kimyasal bileşimlerini, yapı ve dokularını ve doğada bulunuş şekillerini ortaya koyarak, kayaçları tanımayı, sınıflamayı hedefleyen bir bilim dalıdır.

4. Uygulamalı Jeoloji: Çevre ve kent jeolojisi, yer altı suları, mühendislik yapıları, yapı malzemeleri, zemin özellikleri, kömür ve petrol gibi konularla ilgilenir.

5. Maden Yatakları: Ekonomik değere sahip, minerallerin bulunması ve çalışılmasını ele alır.

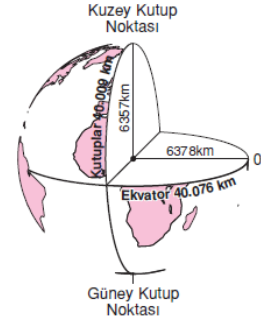
6. Yapısal Jeoloji: Diğer adıyla "tektonik", yer kabuğunun yapısıyla, bu yapıyı oluşturan hareketlerle ve deformasyonlarla ilgilenir.

B. YERKÜRE İLE İLGİLİ BİLGİLER

Yer Yuvarlağının Şekli ve Boyutları

Dünya, kutuplardan basık, ekvatorun şişkin olan küreye yakın bir şekle sahiptir, küreye çok yakın bir şekildedir.

Güneş sisteminde gezegenlerden biri olan Dünya; Güneş'e uzaklık bakımından 3. sırada yer alır.

Yer yuvarlağının kendine has şekline **geoid** denir.

Yer'in geoid olduğunu nasıl anlarız?

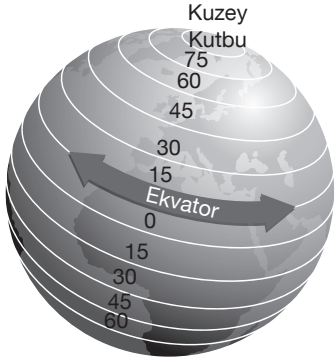
1. Ekvator'un tam bir meridyen çizgisinden uzun olması
2. Ekvator yarıçapının, kutuplar yarıçapından fazla olması
3. Yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru artması

Dünya'nın Boyutları

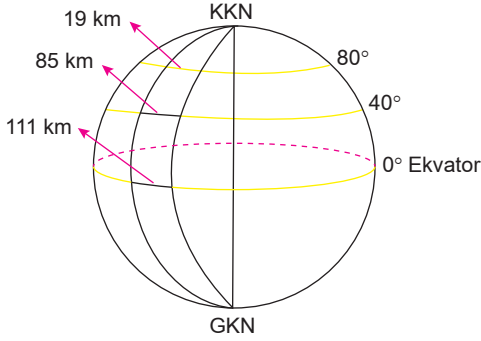
Ekvator Çevresi	40.076 km
Kutuplar Çevresi	40.009 km
Ekvator Yarıçapı	6378 km
Kutuplar Yarıçapı	6357 km
Basıklık Oranı	1/297 km
Yüz Ölçümü	510.100.000 km ²
Hacmi	1.083.320.000 km ³

Dünya'nın Şeklinin Sonuçları

1. Paralel dairelerinin uzunluğu Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe kısalır.

2. Dünya'nın yarısı karanlık iken diğer yarısı aydınlıkta kalır. Bu yüzden gece-gündüz oluşur.
3. Meridyenlerin boyları eşittir. Bu durum bütün meridyenlerin bir kutuptan diğerine uzanmasının sonucudur.
4. Ardışık meridyenler arasındaki mesafe Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalır.

5. Yer'in eksenini çevresindeki çizgisel dönüş hızı Ekvator'dan kutuplara doğru azalır.

Ekvator'da 1670 km/saat olan çizgisel hız kutup noktalarına doğru düzenli azalır ve kutup noktalarında sıfır olur.

NOT!

6. Harita çizimlerinde şekil ve alan bozulması meydana gelir.
7. Ekvator'dan Kuzey Kutbu'na doğru gidildikçe Kutup Yıldızı'nın görünüm açısı büyür. Güney Yarım Küre'de Kutup Yıldızı görülmez.
8. Bir noktadan aynı yöne gidilirse tekrar aynı noktaya ulaşılır.
9. Güneş ışınlarının düşme açısı Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalır.
10. Güneş ışınlarının Ekvator çevresine büyük, kutuplar çevresine küçük açılarla gelmesi nedeniyle Ekvator çevresi sürekli termik alçak basınç, kutuplar çevresi ise sürekli termik yüksek basınç alanları durumundadır.

Dünya'nın Hareketleri

Yer'in 2 türlü hareketi vardır. Bunlardan birincisi, kendi eksenini çevresindeki hareketi; ikincisi, Güneş çevresindeki yıllık hareketidir.

1. Dünya'nın Günlük Hareketi

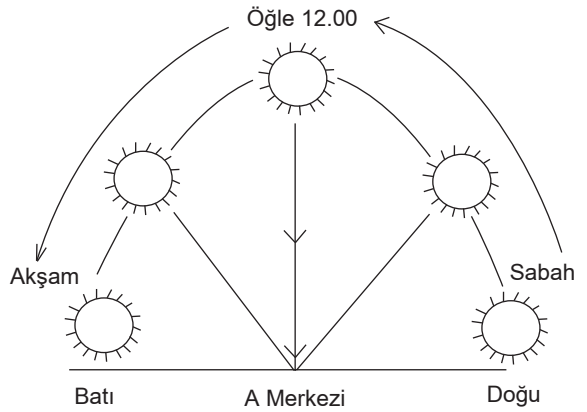
Dünya, kendi eksenini çevresinde batıdan doğuya doğru bir turunu 24 saatte tamamlamasına günlük hareket denir. Bunun sonucunda bir Güneş günü meydana gelir.

Dünya'nın Günlük Hareketinin Sonuçları (Kendi Eksenini Etrafında Dönmesi)

1. Gece ve gündüz birbirini takip eder.
2. Gün içinde güneş ışınlarının yere düşme açısı değişir.

Güneş'in sabah doğuşundan akşam batışına kadar ufuk düzleminde yer değiştirmesi ışınların yeryüzüne farklı açılarla düşmesine neden olur.

NOT!

Güneş ışınlarının düşme açısının değişimine bağlı olarak gün içinde sıcaklık değerleri değişir.

KRİTİK NOKTA: Güneş ışınlarının geliş açısına bağlı olarak sıcaklık ortalamaları değişiyor olsa da günün en sıcak anı güneş ışınlarının en büyük açı ile geldiği öğle saatlerinde yaşanır. (13.00-14.00)

Günün en soğuk vakitleri, gece boyunca atmosferin ve yeryüzünün ısı kaybetmesinden dolayı sabahın ilk saatleridir.

3. Gündüz havanın ısınma, gece ise soğumasına bağlı olarak günlük sıcaklık farkları oluşur.

Örnek

Gündüz en yüksek sıcaklık 20°C, gece ise en düşük 4°C olduğunda 16°C günlük sıcaklık farkı oluşur.